

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Duratione Dispensationis, & potestatis dispensandi. Caput. XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

copum, qui sanè ad ejusmodi Testimonium acquiescere omnino debebat.

§. VII.

In septima Clausula precipitur lacerari literas.

Executor horum impedimentorum, quæ occulta supponuntur, nullas literas, nullamque fidem debet dare iis, quibus dispensationem concedit (Excipe, quæ diximus §. præced. num. 2.) ipsumque Summi Pœnitentiarii Breve, seu Rescriptum, ex cujus vi dispensationem expedit, lacerare, vel quod idem est, comburere, obligabitur: id, quod non raro sub pœna excommunicationis precipitur, quia, ut habet a Filliucius, Pontifex non vult, ut sic dispensatus uti possit ea dispensatione in foro externo.

a Filliucius
ib. n. 357.

At, poteritne Confessarius illud Breve apud se retinere?

Respondeo, Cum certè ad alium usum, non vero ad forum externum, ut supponimus, retineat, erit materialis retentio, unde, nec ipsi b prohibita, maxime, si in illo aliqua fiat scissura, præsertim sigilli, &c. Addit Sanc. c. Sanch. l. Si ejusmodi Breve apud ipsum dispensatum remaneat, non propterea in validam fore dispensationem: nam, quando Pontifex Delegato dicit, *Quod si restituerit, nihil illi præsentis litera suffragarentur*, sensus est, ut nihil suffragarentur in foro externo.

b Filliuc.
ib.

c Sanch. l.
8. matr. d.
34. n. 42.

CAPUT XIV.

De Duratione Dispensationis, & Potestatis dispensandi.

§. I.

An cesset, seu valeat Dispensatio seu dispensandi potestas, si non acceptetur?

Hic sunt tria ferè certa, unum controversum. Certum est Primò, si tu petas a Pontifice v. g. per medium tuum Procuratorem dispensationem, vel potestatem dispensandi, & Pontifex concedit, valere d. gratiam, quia jam adest tua acceptatio in persona tui Procuratoris, cui mandatum petendi dedisti.

d Sanch. l.
8. matr. d.
26.

2. Certum est Secundò. Si, te nesciente, aliquis tibi easdem gratias impetret, valide impetrare; valide enim impetrari omnes gratias pro alio nesciente, rectè probat Sanc. c. Sanch. ib. Quilibet enim, sicuti generalem animum habet lucrandi Donationes liberales, ita, & has proprias gratias, & privilegia, quæ tandem aliquid donant, nempe exemptionem à lege. Ad complementum tamen valoris requiritur tua acceptatio, ut sic illa gratia uti possis, & ad quosdam alios effectus, qui infra indicabuntur. Si igitur res ita se habet in cæteris gratis, ita etiam se habebit in dispensationibus Matrimonialibus. Immo in his, quod impedimenta Consanguinitatis, vel Affinitatis est illud peculiare, ut, si sciatur, vel acceptetur ab uno ex conjugibus, sit ex alio capite valida dispensatio; Cum enim tunc dispensetur in impedimento afficienti utramque personam, acceptatio unius, ne careat suo effectu prodest etiam alteri.

3. Certum est etiam Tertio, si aliquo tempore nolueris acceptare prædictas gratias, posse postea, quandocunque volueris, illas valide acceptare, quia donec Pontifex, seu Princeps eas non revocaverit, semper persistent, atque adeo eas acceptare tibi integrum semper erit.

4. Hæc sunt certa, Controversum est, an si impetratam dispensationem de impedimento, quo laborant vir, & mulier, nescientes; sive bona, sive mala fide procedant ad matrimonium, matrimonium infirmetur ex aliquo alio capite? Verum de hac quæstione à me alibi dicitur satis.

f. Infra Tr.
4. de Con-
sensu c. 2.
§. 2.

§. II.

*An cesset ex renuntiatione?
Quid ex non usu?*

Impetrasti dispensationem, seu gratiam & acceptasti, illam tamen nunc renuntias, perit ne gratia? Quod enim eam possis renuntiare certum est, quia quilibet potest renuntiare suam rem, qualis esse supponuntur hæc gratiæ, & privilegia concessa in utilitatè propriæ personæ, nam concessa alicui in favorem status, ut est privilegium Cænonis concessum Clericis, non posse à Clerico renunciari, scimus omnes.

2. Respondeo. Si Superior legitimus tuam

Zz 2

renun-

renuntiationem accepavit, expirat gratia; si nondum accepavit, non expirat. Ratio prioris partis est, quia, si tu gratiam renuntiasti, & Superior accepavit, jam amplius illa tua non est. Ratio partis posterioris est, quia, sicuti universaliter Donatio alicujus rei non acceptata, non transfert rei dominium in alterum, sed remanet res in Donante, ita, in renuntiatione gratiae non acceptata à Superiore, remanet ea gratia in ipso renuntiante.

3. Hinc sequitur Primò, ut quamvis millies renuntiaverit quis impetratae dispensationi, etiam lacerando literas concessionis, possit illa uti, quia dum Superior renuntiationem non accepavit, remanet gratia apud dispensatum.

4. Superior autem legitimus, qui, in casu nostro Dispensationum Matrimonialium, acceptare renuntiationem valeat, est solus Summus Pontifex, quia universaliter ille, vel ejus Superior potest renuntiationem gratiae acceptare, qui illam concedere potest. Unde fit, ut Ordinarius loci, & Confessarius, quibus solet committi potestas dispensandi, non possint (ut notat Castropalansus) legitime renuntiationem dispensationis acceptare, quia in Rescripto Pontificis conceditur quidem, illis dicta potestas dispensandi sed nihil de potestate renuntiationem acceptandi.

Castrop. T. 1. sr. 3. d. 4. p. 17. n. 10. *Pör.* l. 8. de potestate renuntiationem acceptandi. *matr. c. 18. §. 3. n. 20.* fationis, neque illam cessare: b quia si cessaverit, certè non aliudè, nisi, quia tacitè per de matr. non utum v. gr. quinque, octo, decem annorum intelligeretur renuntiata; sed renuntiatione sola, ut dictum est, etiam expressa non sufficit ad gratiae cessationem; ergo multo minus tacita.

§. III.

An ex revocatione?

Castrop. T. 1. sr. 3. d. 4. p. 21. §. 1. *d. sua. de leg. l. 8. c. 37. Sanch. l. 8. matr. d. 33. n. 1. citatis multa iura et Doctores.*

1. **V**T expeditus huic quaestioni faciam satis, praemittet tria. Primò. Privilegium, quod nihil aliud est, nisi potestas alicui concessa ad faciendum aliquid alias ex lege prohibitum (neque enim hic nos loquimur de privilegio, quod dominium alicujus rei transfert in privilegiatum, de quo lege Castrop. c.) privilegium; inquam, seu similis gratia revocari potest ex natura sua ab eo, qui illud concessit; vel ab ejus Successore,

vel ab ejus Superiore. Ratio est, quia Superior, quando privilegium concedit, nec suo, nec Successoris, nec Superioris juri praedjudicat. Quare, & ipse, & illi semper retinent potestatem requirendi à subdito legis observantiam, vel certè de novo ejusmodi observantiam praecipendi. Dixi (ex natura sua) propter ea, quae mox subdam.

2. Praemittit Secundò. Privilegium aliud est onerosum, aliud merè liberale, seu gratiosum. Onerosum est illud, quod conceditur ex causa onerosa, seu per modum contractus, puta sub onere alicujus pretii, vel operis. Ejusmodi est privilegium, quod alicui conceditur cum conditione, si tantam elemosynam erogaverit, si illam peregrinationem susceperit, si ad praeliandum contra Infideles se contulerit, &c. Atque huc etiam reducuntur alicui privilegium remuneratorium, seu concessum ob aliqua merita, ut si gratia quæpiam alicui concedatur, quia ad bellum is se contulit, quia illud, vel illud Beneficium contulit Ecclesiae, vel Principi, &c.

3. Privilegium autem merè liberale est illud; quod, praescindendo à quocunque onere, gratis conceditur.

4. Ex hac duplici Privilegiorum classe onerosum, nisi addit justa, ac proportionata causa, & nisi fiat restitutio, seu compensatio praedicti pretii, revocari non potest. Quod si revocaretur, nulla esset revocatio, utpote injusta. Ita cum aliis Castropalansus. Id, quod Doctores extendunt ad privilegium remuneratorium, notantque nonnulli, ejusmodi esse non pauca privilegia concessa Religionibus, quando, saltem habent proportionem cum meritis illis, quorum mentio in tenore Concessionis Privilegii fit.

5. Privilegium verò merè liberale datum à Superiore contra proprium jus; revocari quidem validè potest ab ipso, vel ejus Successore, vel ejus Majore Superiore, ut dictum est num. primo, tamen, si revocetur sine causa justa, peccabit revocans, sed, (praescindendo ab aliquo graviore inconveniente, quod posset occurrere) solum venialiter, cum enim ex natura sua Beneficium absolute collatum requirit esse perpetuum, si Superior sine causa illud postquam dedit, revocet, faciatque temporale, non poterit (quamvis ea mutatio fuerit sub ejus potestate) notam inconstantiae, & levitatis evitare.

6. His positis, restringendo nos ad nostrum argumentum de Dispensationibus Matrimonialibus (de gratiis enim aliis universaliter, præcitati legantur Doctores) Dico, nobis esse cum distinctione respondendum. Nam, vel sermonem habemus de Dispensationibus in foro externo concessis per viam Datarie, vel de concessis in foro conscientie per viam Pœnitentiariæ. Illæ sine justa causa revocari non possunt à Pontifice, quia sunt privilegia concessa per modum contractus sub onere elemosynæ solutæ à Dispensata. Quare, si Pontifex, existente justa causa, revocare validè eas velit, debet pretium, ut modo num. 4. dictum est, reddere. Hæc vero pro foro conscientie datæ, neque sine justa causa debent revocari, quia, ut diximus, adesset culpa levitatis, & inconstantiæ, tamen hæc validè revocabuntur, ut jam num. 5. indicavimus, si vè immediatè ipse Pontifex illas Dispensationes expedierit, si vè mediis suis Delegatis. Illud signate docet Sanc. *n* Pœnitentiarium non posse, sine causa, validè revocare eas concessiones Dispensationum, quas expedire consuevit, eas enim concedit ex auctoritate sibi tradita à Pontifice: at non constat, ipsum habere potestatem concessas revocandi, ut *b* Pont. l. 8. libet. Lege Suar. allatum à Pontio *b* majori rem potestatem circa prædictas revocationes §. 2. n. 13. concedentem.

§. IV.

An Dispensatio, vel Potestas delegata ad dispensandum cesset morte Pontificis Delegantis?

1. **D**E Dispensatione difficultas non est. Si enim illa semel jam legitimè concessa fuit, non cessat morte concedentis, quia non potest infirmari ex superveniente facto, quod firmum semel absolute fuit, ut ex multis Doctoribus notavit Sanc. *e* & ex Doctrina afferenda colligari num. 10.

2. De Potestate autem Delegata ad dispensandum est difficultas. Pro qua præmitte. Primo sic. Negotium aliquod alicui Delegato commissum, vel ab eodem Delegato fuit cœptum, & tunc res dicitur non integra: vel nondum cœptum fuit, & res dicitur tunc integra.

3. Sed, quæ actio Delegati facit rem cœp-

tam, vel non cœptam, adeoque non integram, vel integram?

Respondeo cum Sanc. *d* In literis Justitiæ: *d* Sanc. l. 6. id est in iis, in quibus constituitur quis Judex n. 94. in aliqua causa, tunc res non est integra, quando Judex primum actum Juridicum exercet. Et per Sanc. quidem loc. cit. hic primus actus est citatio partis, per Castropal. *e* vero est *e* Castrop. quilibet alius actus, quo Judex incipit uti Jurisdictione, ut indicere locum Iudicii, præcipere, ut citetur pars, &c. Et nota, per primum hunc actum dici Jurisdictionem delegatam radicari, & veluti firmari in Delegato. In literis vero gratiæ, id est, quando non adest pars contraria, quæ citari possit, ut est in Rescriptis Dispensationum, & gratiarum (de quibus aoster dumtaxat est sermo) tunc res non est integra, quando Delegatus auctoritative fecit primum actum, ut, si cepit vocare partem, vel, si mandavit cognosci de veritate precum, &c. Quo pacto etiam in ipso dicitur Jurisdictio radicari.

4. In literis ergo, in quibus nulla actio cœpta à Delegato est, res integra erit, sicuti, in quibus prædicta aliqua actio cœpta fuit, rem non esse integram, dictum est.

Solam præsentationem literarum Delegato factam nunquam facere negotium cœptum, notat ibidem Castrop. *f*

5. Præmitte Secundo sic: Gratia, quæ in his literis (de quibus nos agimus) continetur, interdum est facta, interdum facienda. Gravia facta est illa, quæ conceditur alicui, ut illa gratia is fruatur, ut, sua. Talis esset v. g. potestas, quam Pontifex alicui v. g. Petro daret, ut dispenseret cum iis, quibus ipse Petrus veller. Gratia autem facienda est illa, quæ conceditur ita alicui certæ personæ v. g. Cæsari, ut ipsi immediatè non concedatur, sed datur alteri, hoc est Cæsari illam Titio v. g. conferat. Quandoquidem enim tunc non dicitur Titio concessa est gratia, merito dicitur gratia ipsi facienda.

6. Hoc autem peculiare habet gratia facta, ut non expiret per mortem ejus, qui illam h. C. Grandedit, vel per ejus amotionem ab officio, si- quidem præter claros Textus, h. gratia Principis debet esse ex se, nisi expresse limitetur, At gratia facienda expirat in prædicta morte, vel amotione ab officio: nam tunc ejusmodi collata potestas non habet, nisi rationem mandati, seu commissionis, qua Prin-

ceps mandat suo Delegato, ut concedat. v. g. Dispensationem. Deratione autem mandati est, sicuti habet jura vulgata, ut expiret morte mandantis, vel amotione ab officio, quia mortui, neque extat mandatum, neque non mandatum, & amoti ab officio mandatum extat illegitimum, hoc est procedens ab eo, qui jam ex officio mandare amplius non potest. Noli autem hujus rei ulteriorem rationem querere; quia totum id ad dispositionem Juris tandem revocandum est.

His non ignoratis. Alterum in re nostra est certum, alterum non nihil controversum.

7. Certum est, gratiam, seu concessionem, seu indultum alicui datum, ut possit absolute dispensare cum aliis, seu cum personis indeterminatis, non expirare a morte concedentis, vel amotione ab officio, etiam re integra, id est, etiam si cum hoc, vel cum aliquo dispensare is nondum coeperit, idque in utroque foro, quia ex modo dictis hæc est gratia facta ipsi Delegato, sive sit Vicarius pro foro externo, sive Confessarius pro interno.

8. Hinc Primo, facultas, quam Pontifex concedit Commiss. Gen. Cruciatæ, ut possit dispensare in quodam impedimento matrimonii, ut supra vidimus, quia nullas personas exprimit, non expirat morte Pontificis pro tempore, quo conceditur.

9. Hinc Secundo, licentia, quam concedit Episcopus Sacerdoti, ut possit audire Confessiones Fidelium, quia est gratia facta Sacerdoti (cum personæ absolvendæ non exprimaatur) non expirat morte Episcopi, vel ejus translatione, ut praxis quotidiana demonstrat, donec revocetur.

10. Hinc Tertio. Potestas concessa alicui, qua eligere valeat, sive determinate hunc, sive indeterminate aliquem in suum Confessarium, sicuti per Rescriptum Pœnitentiariæ, vel per Bullam Cruciatæ, vel per Jubileum fieri consuevit, & facultas tibi concessa eligendi aliquem, qui dispense super tuo aliquo voto, vel impedimento, sicuti fit communiter, committendo id viro Theologo, &c. & facultas alicui concessa ad comedendas carnes v. g. vel celebrandi in privato Oratorio, vel ad Ordines suscipiendos. Hinc, inquam, ejusmodi, & similes facultates concessæ absolute, & nō limitate ad aliquem fortè terminum, non expirant morte concedentis, vel

amotione ab officio, donec legitime revocetur; quia eo ipso, quod acceptatæ fuerint ab eo, cui conceduntur, immo ex Castrop. b. eo b. Cefr. ipso, quod datæ fuerint, sunt ex dictis nu. 4. l. c. h. a. gratiæ factæ ipsi, non vero illis, qui eligendi sunt ad tale munus implendum, seu ad tales gratias exequendas. Alia similia vide apud Dianam p. 11. Tr. 7. Ref. 7.

11. Iam vero controversum est, an gratia, seu indultum alicui datum, ut dispense cum hac determinata persona, expiret morte, vel amotione concedentis; atque adeo quid dicendum in re nostra quando Pontifex concedit Vicario pro foro externo, vel huic determinato Confessario pro interno, ut dispense in impedimento cum illa, vel illa persona determinata.

12. Ut hæc difficultas dissolvatur, aliam viam inquit Sanc. aliam Pont. qui licet in doctrina universalis discrepent, tamen in materia nostra dispensationum tandem, ut videbis, conveniunt, docentes, eas esse gratias factas, nec expirare, &c.

13. Sanc. ergo, quem alii communiter sequuntur, distinctione utitur, docet enim quando gratia exequenda per alium ita conceditur, ut hic alius, qui, ut Executor delegatur, inventa veritate causæ, obligatur eam gratiam exequi, docet, inquam, ejusmodi gratiam esse gratiam factam, atque adeo non expirare morte concedentis. Ratio est, inquit, quia per illam obligationem, qua Delegans præceptive imposuit sic Delegato. *Dispensa concede gratiam, &c.* Illa persona dispensanda acquirit jus ad gratiam, quare facta jam esse censenda est. Quando autem ejusmodi gratia exequenda per alium ita conceditur, ut hic alius, qui, ut Executor delegatur, non obligatur eam gratiam exequi, sed suæ libertati, seu voluntati relinquitur, tunc nullum jus acquirit ad eam gratiam persona, quæ eam gratiam expectat.

14. Porro ex priorè parte hujus doctrinæ sequitur; ut, quia in dispensationibus impedimentorum, de quibus nostra est locutio, Pontifex semper obligat Delegatum, ut, inventa veritate dispense, sequitur, inquam, esse gratiam factam, ac propterea modo dicto non expirare morte Pontificis concedentis: esto in aliis Delegationibus, seu Concessionibus, ubi Delegato talis obligatio non imponitur, sit gratia faciendæ, & consequenter

a Sanc. l. c.
n. 72. Pöt.
l. 8. matr.
c. 19. §. 1.
116. 1.

expedita fuerint. Excipe semper, nisi aliud cautum sit in concessione, vel in lege aliqua municipalis. Ratio est, quia, neque ex natura Donationis gratiae, neque ex Iuris communis dispositione apparet, cur ejusmodi gratia non valeat, cum per simplicem concessionem voluntarie datam, concedens transferat gratiam in alium, ut est communis doctrina apud

a Sanc. l. 8. Sanc. a

matrim. d. 2. Asserto Secundo, praedictas gratias non prodesse, nec vim habere in foro externo, li-
Mnrcchin. teris non expeditis. Si tamen expendantur et-
de Or. tr. jam post mortem concedentis, retrorahi, hoc
1. p. 7. c. 6. est vim habere à puncto concessionis. Ratio
nu. 15. A- est, quia prior hujus assertionis pars clarè ha-
xor. p. 2. l. betur in Regula 53. & Reg. 50. Cancellariae,
7. c. 1. posterior vero colligitur ex iisdem Regulis,
ut latè habes apud Molinam l. c.

b Qua ha- 3. Dices. Regula Cancellariae non solum
betur ap. loquitur in casu hujus secundae assertionis,
Sanc. l. 8. sed etiam in casu assertionis primae jam di-
matr. d. ctæ nu. 1. hæc enim sunt ejus verba. Nulla di-
29. n. 11. spositio cuiquam in Iudicio, vel extra suffrage-
tur, antequam super ea litera Apostolica sint con-
fectæ. Ergo perperam dictum est oppositum
dicto nu. 1.

4. Respondeo. Hæc verba intelligenda sunt, non suffragari in Iudicio, vel extra Judi-
cium; in foro externo, neque enim (ut rectè ait Præpositus loc. cit.) credendum est, Pontificem voluisse adverteri sententiæ receptæ à tot doctoribus, qui docent pro foro conscientiae non esse necessariam, ex se, & ex vi Juris communis, illam literarum expeditionem.

5. Atque hinc collige, eum, cui à fide digno significatum certo est, Pontificem dispensasse in impedimento, posse in foro conscientiae Matrimonium contrahere, vel nulliter antea contractum nunc revalidare, etiam si ante li-

terarum expeditionem moriatur Pontifex, & idem dic de aliis Superioribus, quo ad alias gratias. Idemque item dic, si pari modo certo scias à fide digno, Pontificem dispensationem, vel aliam gratiam tibi per literas, seu per scripturam concessisse; cum tamen dictæ literæ ad te non dum transmissæ sint, quia est eadem, immo major ratio.

6. Dixi (certo scias) sanè certitudine morali, quam (quænam illa sit) explicui supra in simili. Mihi enim, & Amico apud Dianam non videtur sufficere probabilitas concessionis: nunquam enim præsumendum est, Pontificem, vel Principem concedere gratiam illam voluisse, de qua solum mera probabilitas habetur, quod illi concesserint: id enim multis fraudibus, & erroribus esse obnoxium.

§. VI.

An cesset Dispensatio, vel Potestas ad dispensandum morte Delegati? Remissive.

Diximus an, & quæ ratione cessent gratiæ morte Pontificis, vel alterius Principis, hoc est morte Delegantis: Quid, si moriatur Delegatus, cui gratiam exequi commissum fuerat? Sed, quia de hoc Argumento, quantum ad nostras dispensationes Matrimoniales pertinent, egimus supra, & absolvamus nunc Tractationem hanc
Secundam, & tantisper
quiescamus.

* * *

FINIS TRACTATUS SECUNDI

TRACTA-